Kitekint? - Itália két arca

2009 július 09. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

-
-
-

- 0

Értékelés kiválasztása

Még nincs értékelve

Mérték

1970-ben, mintegy száz évvel az egységes olasz állam megszületését követ?en Itáliában 18 regionális kormányzatot hoztak létre. Kivételes kísérlet volt ez, mert Itália történelmében még soha nem m?ködtek ilyen tartományok.

Bár Lombardiától Szicíliáig és Toscanától Szardíniáig a középkorig nyúlnak vissza a közös nyelvi és kulturális gyökerek: ezek mégis vadonatúj tartományok voltak, korábban nem léteztek. Egy kit?n? tudóscsoport azt a célt t?zte maga elé, hogy két évtizeden át megvizsgálja az új itáliai tartományok m?ködését: melyek voltak sikeresebbek, mint a többiek, és mit?l függött a siker? Az eredményeket 1993-ban tették közzé, s könyvük a kormányzással foglalkozók alapm?ve, mert meglep? és igen elgondolkodtató összefüggéseket tárt fel a történelem, a kultúra, a polgári értékek és a gazdasági siker között.

Két évtized alatt döbbenetes különbségek alakultak ki a 18 tartomány közül abban a hatban, melyeket részletesen és folyamatosan vizsgáltak. Az észak-itáliai tartományok hatalmas gazdasági sikert értek el, míg a dél-itáliai tartományok jelent?sen lemaradtak. A különbségek nem az induló szintb?l adódtak, ezért keresni kezdték a siker és a kudarc forrásait. Arra jutottak, hogy egyetlen tényez?ben volt jelent?s különbség a sikeres északi és a lemaradó déli tartományok között: a tartományi kormányzás hatékonyságában. Ahol jó regionális kormányzás volt, ott sikeres volt a gazdaság, ahol a regionális kormány rosszul m?ködött, ott lemaradtak. A kormányzás hatékonyságát többek között a kormány stabilitásával, a költségvetés helyzetével, a reformok és innovációk bevezetésével, a vállalkozásösztönzéssel, az öregekr?l való gondoskodással, az egészségügy helyzetével és a lakásépítéssel mérték. Miután a tartományok sikere dönt?en a kormányzat sikerén múlott, ezért feltették a kérdést: mit?l voltak sikeresek az északi regionális kormányzatok, és miért nem m?ködtek hatékonyan a déliek?

Hatalmas kutatási apparátussal igen széles palettán vizsgálódtak, és arra a meglep? eredményre jutottak, hogy ott m?ködtek hatékonyan a kormányok, ahol er?sek voltak a polgári hagyományok, és ott siklottak ki, ahol a civil értékek és polgári szervez?dések gyengék voltak. A polgári hagyományok között a közügyekben való aktív részvételt, a politikai és jogi egyenl?ség értékének erejét, a szolidaritás, bizalom és türelem meglétét vagy hiányát, valamint az együttm?ködés társadalmi hálóinak s?r?ségét tartották fontosnak. Minél több volt a civil szervez?dés - egyesületek és egyletek, társas körök és klubok -, annál s?r?bb volt a társadalom önszervez?d? hálója, annál er?sebbek voltak a civil értékek, és annál jobb volt a tartományi kormányzás - így annál nagyobb volt húsz év alatt a gazdasági siker. Még egy érdekességre felfigyeltek: minél többen olvastak újságot, annál jobb volt a kormányzás, mert a közügyek iránti érdekl?dés fontos forrása a jó kormányzásnak, így a sikernek. Mintha mindenki azt kapta volna, amit megérdemelt: ahol a helyi politikát a civil szervez?dések kontroll alatt tartották, és a polgárok összefogtak egymással, hogy jobb kormányzatuk legyen, ott jobban éltek, ahol erre nem vették a fáradságot, ott bizony rosszabbul. De mit?l függött, hogy egyik városban és tartományban er?sek voltak a civil szervez?dések, máshol viszont gyengék?

Azt találták, hogy Itáliában ez már a XII. században eld?lt: a normann hódítás alatt a dél-itáliai területeken egy központosított társadalmi és hatalmi szerkezet alakult ki, amelyben a vertikális kapcsolatok voltak meghatározóak, nem a horizontálisak. Nem a polgári önszervez?dés és együttm?ködés, hanem a hatalomhoz való egyéni köt?dés, a mások kijátszása és az azonnali egyéni el?nyök követése volt az általános. Északon a bizalom, szolidaritás és együttm?ködés, délen a bizalmatlanság és az egyéni érdekkövetés vált általánossá. A történelem északon és délen más-más túlélési és érvényesülési stratégiát alakított ki, ez a polgári szervez?dések eltér? s?r?ségét hozta létre. Ezek a hagyományok dönt?nek bizonyultak sok évszázad múltán, amikor a technikai forradalmak lehet?vé tették a gyors felemelkedést: azoknak sikerült, akik er?s polgári értékrenddel és hagyománnyal rendelkeztek. A szerz?k tovább is mennek, mert kimutatják, hogy az USA és a latin-amerikai országok is hasonló észak-déli értéktengelyen helyezkednek el: a terület és a nyersanyagok b?sége a függetlenség után Amerika északi és déli felének azonos felzárkózási esélyt nyitott, azonban a civil hagyományokban b?velked? angolszász és német bevándorlók északon sikeresek lettek, míg a vertikális társadalom spanyol értékrendje délen kudarcot vallott.

Aligha kétséges, hogy Magyarországon is jelent?s különbségek vannak a civil hagyományok erejét tekintve a Dunántúl, az északkeleti megyék és az alföldi mez?városok között. Bár ezek is történelmi gyöker?ek - például a török hódoltság mez?városai polgárosodhattak, míg a Habsburg-fennhatóság konzervált -, mégsem alakult ki az országban (talán Budapest kivételével) olyan er?s megosztottság a közösségi és az egyéni érdekérvényesítés között, mint Itáliában vagy Amerikában. Ebben a tükörben mi egységesebb polgári értékrendet mutatunk, mint gondolnánk, és ebb?l a hatalom er?s kontrollja, majd szép gazdasági siker kerekedhet. Kövessük a professzor tanácsát: Magyar polgárok, egyesüljetek!

(Robert D. Putnam [with Robert Leonardi and Raffaella Y. Nanetti]: Making Democracy Work, Civic Traditions in Modern Italy, Princeton University Press, Princeton, New Jersey, 1993.)

Matolcsy György, hetivalasz.hu

DR. DRÁBIK JÁNOS
100 ÉVVEL TRIANON UTÁN
DVD
A trianoni gyalázatról tabumentesen
„Egy film amelyet minden magyarnak látnia kell”

Ajánló